

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

PUB

ALLA DAMER BÖRA SE VÅRT STORSTILADE URVAL AV
KAPPOR, DRÄKTER OCH ULSTRAR

FÖR PROMENAD, SPORT OCH RESOR

KLÄNNINGAR i säsongens mest stilfulla modeller.
Dam-Linnevaror i finaste kvaliteter och mönster.

Paul U. Bergströms ^{A/B}

74 DROTTNINGGATAN 74

:::

DAMKONFEKTIONEN 1 tr.

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Malmorgsgatan 3, STOCKHOLM
Telefon: 244 88. Norr 244 19

**Familjerätt. Hyresärenden.
Testamenten. Boupputeckningar.**

*Förfrågningar från landsorten
besvaras omgående.*

Advokat

Eva Andén

Jur. Kand.

Led. av Sveriges Advokatsamfund.
Lilla Vattugatan 14, Stockholm
Tel. 75 76, Norr 183 36

*Specialitet: Familje- och arvssaker,
bottredningar och testamenten.
Även skriftliga förfrågningar.*

Sigrid Hansén

53 DROTTNINGGATAN - VÄSTERLÄNGGATAN 29

SPECIALAFFÄR FÖR

**DRAKTER • KAPPOR • KLÄNNINGAR
KJOLAR • REGNPLAGG**

*Största urval Utsökta kvalitéer
Billigaste priser*

Telefoner
539-8326-5619
Malmö

Perslow's

Siden- &
Manufakturaffär
Största urval nyheter

HERTHA

ÅRGÅNG XII

APRIL 1925

HÄFTE 4

Den nya danska äktenskapslagen.

Äntligen! Äktenskapslagen färdig från riksdagen!"

Det är Julie Arenholt som i Kvinden og Samfundet talar ut sin glädje över att äntligen är danska riksdagen färdig med den reform av äktenskapslagen — äktenskaps rättsverkningar — som det väntats på i långa år och som ansvarskännande danska kvinnor satt in så mycken kraft på att befordra. Enstämmigt har den nu antagits av riksdagen, och fru Arenholt framhåller att detta torde vara en garanti för att de av danska kvinnor hävdade principerna, den "anda" de önskade inblåst i den nya lagen, är i överensstämmelse med hela folkets rättsuppfattning. Det må anses vara vinsten av den långa, i övrigt nog så prövande tidsutdräkten som föregått förslagets nu lyckliga antagande.

Dansk Kvindesamfund och de ledande därinom — varibland fru Arenholt intar sin mycket framskjutna plats — ha rätt att med auktoritet och som direkt medintresserade yttra sig i

denna sak. Redan år 1908 inlämnade Dansk Kvindesamfund ett "förslag til lov om formueforholdet mellem ægtefæller og ægtefællers forældremagt over deres børn" till justitieministeriet. Den nu antagna lagens grundprinciper äro i huvudsak överensstämmande med syftningen av de 10 paragrafer, vari D. K. framlade sitt reformförslag. Och när två år därefter den gemensamma skandinaviska familjerättskommissionen tillsattes, till vilken som bekant en kvinnlig representant för vartdera av de tre nordiska länderna kallades, var D. K:s reformförslag utan tvivel en drivande orsak till att spörsmålet om makars egendomsrättsliga förhållanden togs upp så från grunden som det gjorde.

Professor Viggo Bentzon, kommissionens ordförande, var alltigenom den entusiastiske förkämpen för nödvändigheten av att bringa äktenskapslagen i överensstämmelse med nutida samfundsvillkor, d. v. s. att ge kvinnorna genom denna den ställning utvecklingen åt

dem medfört. Det blev också den ömsesidiga jämlika ställningen makarna emellan som var den grundläggande principen för hans lagstiftningssträvanden. Vår nya äktenskapslag vilar på denna princip. Den nu antagna danska gör det ävenledes — och givetvis är den även i detalj i mycket överensstämmande med vår. Grunden har ju lagts gemensamt.

Den danska lagen ger hustrun full förmögenhetsrättslig självständighet vid sidan av mannen. Hustrun äger allt vad som var hennes vid vigseln och vad hon senare förvärvar. Hon allena häftar för sin skuld och är ansvarig för rättsbrott, liksom mannen är det för sin del. Endast för hushållets skulder häfta båda, oberoende av vem som gjort dem. Gemensamheten är i övrigt fasthållen så tillvida att boet delas vid död (eller skilsmässa).

I de äktenskap, som ju äro flertalet, där mannen är förvärvsarbetaren och hustrun arbetar med huset och barnen, är likställigheten väl rättsligt tillvaratagen, men ekonomiskt äro de faktiskt olikställda. Han råder över sin förtjänst, hon skall ha pengarna för hushållningen och sitt personliga behov av honom. Förslag om "hustrulön" eller en eventuellt bestämd halvdel av mannens inkomster åt hustrun förkastades som icke lämplig eller framkomlig väg, och lagen nöjer sig med att kräva att när den ena parten (mannen som oftast) är ensam förtjänare, eller i

huvudsak, denne skall ställa till den andras disposition (hustrun i regel) ett passande belopp efter som detta behöves för att av denna förvaltas för hushållning och personligt behov. Kommissionen hade här utformat några ytterligare bestämmelser, som formellt och även reellt siktade till att utgöra ett skydd för hustrun under levnadsformer som nödvändigtvis göra henne på sitt sätt ekonomiskt avhängig, men dessa kommo ej med i lagen.

Estrid Hein, förutvarande medlem av familjerättskommissionen, skriver i *Kvinden og Samfundet* om lagens förtjänster — och brister. Hon kallar den för en rätt solid skuta, som efter en mycket besvärlig seglats bringat en rätt god last i hamn, men något framtidens luftskepp finner hon den inte vara. En hel del av lasten har också gått över bord under manövreringen. Hon nämner bristen på effektiva bestämmelser angående underhållsplikt, felande begränsning av hustruns medansvar i hushållsskulderna m. m. "Hustrulönen" hade hon för sin del hållit på, likaså hustruns rätt till viss bestämd procent av mannens inkomst, hennes rätt att behålla eget familjenamn (som hos oss lagt under namnlagen), hennes rätt att skatta för sig (hänskjutet till skattelagen) med flera mindre önskemål.

Men i sin helhet jubla danskorna. "Ægteskabsloven færdig fra Riksdagen! Endelig!"

Fru och Fröken.

När förra vårens Nordiska Kvinno-saksmöte i Helsingfors hade på sitt program ett föredrag om "Fru och Fröken som tilltalsord" var det både en och annan som rynkade på näsan och tyckte att sådana oväsentligheter — eller löjligheter — borde inte få lägga beslag på tiden vid en kvinnokongress. Diskussion av saken var emellertid ej anordnad, och det hela resulterade i privata meningsutbyten med anledning av magister Ada Aijäläs logiskt genomförda utredning av frågan huruvida ett intimt personligt förhållande två människor emellan måste med nödvändighet anges i tilltalet — av den ena av parterna!

Hos oss gjordes frågan för en del år sedan aktuell genom Frida Stéenhoff som pläderade för införandet av det gemensamma tilltalsordet "Minfru" för vuxna gifta och ogifta kvinnor. Några varmare anhängare vann ej förslaget, och meningen var väl mest att det fanns viktigare saker att syssla med än denna, ytligt betraktat, ej vidare nödvändiga reform.

Att denna fråga har en innebörd som behöver dryftas pekade emellertid den svenska förslagsställaren på, liksom detta blivit gjort på annat håll där man med allvar tagit upp den.

Det är framför allt i Tyskland som kvinnorna börjat verkligt reagera mot det särskiljande i avseende på deras pri-

vatförhållanden som betitlandet Frau eller Fräulein utgör, med därav följande viss social gradering. Men om de tyska kvinnorna å sin sida så pass kraftigt tagit itu med saken att det faktiskt nu finnes tre olika sammanlutningar för propagerandet av ett gemensamt tilltalsord för vuxna kvinnor, så har också staten tagit ett steg i denna riktning. Preussiska kultusministeriet förlänar exempelvis utan åtskillnad titeln "Frau Direktorin" åt alla föreståndarinnor för högre flickskolor. Och för att gå till Österrike så betitlar Wiens universitet varje kvinnlig mottagare av doktorsdiplomet med "Frau Doktor". I Niederösterreich har varje lärarinna i borgar- och kommunalskolorna titeln "Frau Lehrerin". Till dessa nyheter komma de av ålder vedertagna titlarna av "Frau Äbtissin" och "Frau Präbstin", nunneklostrets och adelsstiftets föreståndarinna, liksom "Frau Oberin", sjuksköterskornas.

Ur en språkhistorisk skiss över kvinnliga tilltalsformer i den tyska tidskriften Die Frau låna vi en del fakta som belysa uppkomsten av de dubbla titelformerna för gifta och ogifta kvinnor och som äro lärorika nog för dem som vanetroget och andäktigt acceptera särskiljandet i själva betitlandet såsom något nästan av evighet beslutat.

Ordet fru var utan fråga från allra första begynnelsen en äresbeteckning,

som omslöt tidens högsta kvinnoideal, just den gifta kvinnan. Därefter kom det att beteckna en kvinna av högt stånd, oberoende om hon var gift eller ogift. Under medelåldern var det endast furstliga och adliga damer samt nunnan, som kallades fru, i motsats till deras enklare syster av lägre stånd.

Med 16:de århundradet inträder en förändring. Äresbenämningen fru glider ned från sin förnäma höjd; bredvid den adliga frun kallar sig nu borgarens och bondens hustru så. Men därmed börjar samtidigt en böjelse att i tilltalet direkt särskilja de gifta och de ogifta kvinnorna att göra sig gällande, och jungfru blir det antagna tilltalsordet för de senare. Ursprungligen, i äldre tid, hade detta ju varit benämningen för den unga, förnäma dammen, nu blir det den allmänna beteckningen för den ogifta.

Härtill kommer nu tilltalsordet: *Fräulein* = fröken. Själva grundbetydelsen var "liten fru", d. v. s. en ung sådan, gift eller ogift. Det fick snart nog bibetydelser, men byggda just på diminutiven. Man uttrycker ömhet eller förtrolighet, även medlidande med detta tilltalsord, och i denna betydelse blir det ofta använt till änkor. Efter hand får det en föraktfull betydelse och användes på slinkor. Men härifrån åker det återigen upp, och sedan vid slutet av 16:de århundradet fru blivit det fastslagna tilltalsordet för gifta kvinnor av alla stånd, blir fröken de ogifta adelsdöttrarnas titel, och är då nummer två som artigt tilltalsord. Fru är och förblir högsta

graden. Det en gång förnäma jungfru är tredje gradens tilltalsord, för ogifta.

I Frankrike hade tilltalsordet *Madame* och *Mademoiselle* ursprungligen uteslutande hövlighetsvärde. *Madame* är tilltalsordet för furstinnor och damer av högre adel, då däremot borgarens och den lille lantjunkarens hustru kallas *Mademoiselle*. Efter hand börja dock de galanta borgarkretsarna att använda *Madame* av artighet mot fruar av deras egen krets. Molière låter också exempelvis sina unga borgerliga damer betitlas *Madame*, när till slut den unge mannen övervunnit föräldramotståndet och hemfört sin älskade. Återigen fick *Madame Roland* uppleva, att hennes moder, en ansedd borgares hustru, högdraget kallades *Mademoiselle* av en förnämlig adlig dam. Spänningen mellan adeln och demokraterna vid denna tid kunde utlösa sig i slika utfordrande små intermezzon.

Det franska *Madame* kom emellertid att med den franska revolutionens emigranter utvandra till germanska länder och stanna kvar där som hävdvunnen betitling av en lägre rangens gifta kvinna. *Mademoiselle* blev även för en tid titeln för den ogifta unga kvinnan, men gick aldrig ned bland själva folket, där jungfru var titeln för de längst nere på rangstegen stående.

Sedan fru och *madame* (som fransk hövlighetsform och ej den i de bredare lagren antagna benämningen) samt fröken och *demoiselle* en tid stritt om herraväldet, och fröken, från ensamt ad-

ligt privilegium trängt ned i borgarklassen, bortfölla efter hand alla bibetydelser och särskilda artighetsvalörer i dessa, och fru och fröken blevo den deciderade betitlingen enbart av gift och ogift. Men alltjämt med föreställningen av att fru var förnämligast och att den som så betitlades var i rang framför en fröken.

Emot detta sedan länge fastslagna system träda nu en del kvinnor upp som taga sin plats i samhället på grund av sin personlighet, sina insatser i det

gemensamma samhällsarbetet, och begära en enhetsform för betitlandet av kvinnorna. De acceptera inte äktenskapet som social rangförmedlare, endast personlighetsvärdet. När samhället nu en gång kommit till att göra en värdeplacering även i titeln av fru och fröken, begära de också bort den senare i fråga om vuxna, självständiga kvinnor?

Det synes inte som det fanns så värst mycket att med fog invända mot tankegången.

ELFIS

Washingtonkongressen.

Den utsedda svenska delegationen vid I. C. W:s Washingtonkongress har undergått ett par förändringar. Doktor Malin Wester-Hallberg, som blivit hindrad att resa, har ersatts med fröken Anna Kleman och fröken Märta Henriques har tillkommit som ny medlem av delegationen. Assistenten i yrkesinspektionen Margit Malmsten, fröken Ingegerd Palme och advokat Mathilda Staël von Holstein komma såsom förut varit bestämt att resa.

Det väl fyllda programmet, som nu utskickats, vittnar om att kongressen blir ett verkligt arbetsmöte. I ett flertal aktuella kvinnofrågor skola uttalanden göras och ännu andra framföras av talare från olika länder i belysning av de speciella förhållandensom där existera.

En storartad gästfrihet bjudas de europeiska kongressdeltagarna, och med kännedom om amerikansk företagsamhet kan man förutspå att de främmande gästerna komma att beredas tillfällen att vara med om en mängd intressanta ting.

En reserut, som kommer att begagnas särskilt av engelskorna och skandinaviskorna — av den svenska delegationen av ett par stycken — är turen över från Liverpool med The Canadian Pacific Line till Montreal. Arrange mängen omfatta för dem som fara denna väg en vecka i Canada med inspektion av sevärdheter och olika platser. Niagara blir avslutningen på denna festvecka, och sedan går resan direkt ned till Washington och kongressen.

Kringblick.

"Sabbatsår som änka". En särdeles allvarsam tingens ordning inrapporteras från Alberta. Som en följd av ett regeringsprojekt att ordna med moder- och änkepenionering neka änkorna i Alberta — att gifta sig med där befintliga änklingar! Tidningen *Daily Colonist*, Victoria, British Columbia, berättar att Albertas änkor finna sig så bra och faktiskt skatta den gyllne friheten så högt "att de med bestämdhet avvisa nya äventyrligheter på äktenskapets stormiga hav". Som följd härav har föreningen för Albertas municipaldistrikt gått i författning med en protest mot änkepenioneringen. Efter att ha klagat över att änklingarna äro ur stånd att få en ny hustru — är det lag eller sed i Alberta att endast änkor ifrågakomma för dessas räkning? — och att de därför tvingas att utföra hushållsgöromål, inte få tid att arbeta på farmen och därför komma i skuld och förlora sin egendom, begäres i resolutionen att förslaget om änkepenioneringen skall ändras så att de kommunala myndigheterna må ha rätt att sätta ned pensionen för den änka, som kan bevisas ha avslagit ett giftermålsanbud av det skälet att hon anser sig ha det bättre med sin pension.

Tidningen är full av sympati för de stackars frånfallna farmarna-änklingarna. "Alberta är en i huvudsak jordbrukande provins . . . tjänare äro svåra att anskaffa, hustrur äro av denna grund nödvändig för farmarnas trevnad och bekvämlighet och för de jordbrukande provinsernas framtid och utveckling".

Varför trilskas Albertas änkor? Inse de ej att de böra villigt inställa sig som villiga substitut för de svåråtkomliga tjänarna, offra sig för Albertas jordbruk och för de stackars, stackars änklingarnas trevnad och komfort!

Fransk artighet mot fruarna! Möjligen äro fransyskorna mera böjda för äktenskap än vad historien om änkorna i Alberta i detta avseende ger vid handen. Men inte kan man säga att fransmännen uppmuntra dem i denna annars av samhället så lofvärd bedömda böjelse. Eller vad

skall man säga om den sista gärd av uppmärksamhet som franska deputeradekammaren ägnat de gifta fransyskorna?

Det finnes pliktförgätna medborgare — bland männen. Det finnes sådana som slarva eller smussla med att betala sina skatter. Men den fattiga franska staten behöver vart kronans öre den kan få. Vad finner man då på i detta fall?

Ack, saken är så enkel. När det är en gift man, som inte betalar sin skatt ordentligt, så lagstadgar man endast att hustrun får i stället betala den! Av sin helt privata egendom, fast eller lös, medförd i äktenskapet eller därunder ärvd eller som gåva bekommen. Så enkelt är det att driva in en försumlig skattebetalares kontribution bara han är gift. Franska deputeradekammaren har på detta sätt klarat av den saken nu i nådens år 1925.

Nu är det så att vad än man undanhållit den franska kvinnan av medborgerliga rättigheter, den personliga äganderättens princip har i fransk äktenskapslagstiftning varit hävdad i fråga om så väl hustrun som mannen. Gift kvinnas äganderätt, som vi, och så många andra länder med oss, fått kämpa så hårt för, har i Frankrike varit den självfallna konsekvensen av den äganderättsliga uppfattningen som är normerande för hela den franska lagstiftningen. Också är deputeradekammarens beslut av den 24 februari i denna sak något som på det djupaste upprört de franska kvinnorna.

— Där ser man vad som händer, när man är utan rätt att rösta, resonerar *Ligue Française pour le Droit des Femmes* och sätter i gång en pittoresk gatudemonstration, för rösträtt och mot attacken på gift kvinnas äganderätt. En vacker söndagsmiddag fara ett trettiotal medlemmar av föreningen omkring i en jättestor automobil på Paris' boulevarder och mest centrala platser. I hattarna ha de en liten skylt med orden: kvinnorna böra ha rösträtt, och i händerna var sin lilla anslags-tavla, upptagande de olika punkterna av det kvinnoaksprogram föreningen strider för.

Förtuseende möjliga växlingar i det föränderliga marsvädret, ha dessa modigt glada "protestanter" också låtit sätta upp en kolossal svart paraply över bakre delen av sitt fordon och på

den förkunnades i stora vita bokstäver vad demonstrationen gällde. Förvånade, roade och intresserade läste parisarna: "kvinnorna böra rösta, de betala sina och sina mäns skatter".

De söndagspromenerande trängdes i kompakta skaror kring vagnen och ivriga händer sträcktes efter de tryckta protester i saken som räcktes dem av "ligisterna", 25,000 voro på en liten stund distribuerade.

Någon dag senare ägde ett stort möte rum under Mme Maria Vérones ordförandeskap, där

protestanförandena inleddes av medlemmen av deputeradekammaren advokat René Lafarge, vilken tillika med några andra deputerade i rättens namn kraftigt talat emot förslaget. De 500 mötesdeltagarna antogo enhälligt en resolution i vilken begärdes av senaten att avslå det av kammaren antagna lagförslaget och där den förhoppningen uttalades att parlamentet i en nära framtid måtte bevilja kvinnorna rösträtt.

Skånska prinsessan.

II.

Bröllopet mellan översten och fröken Ridderschantz var bestämt att firas nyårsafton 1732. Festligheterna skulle bli av den mest lysande beskaffenhet. Bjudning var utfärdad till ett mycket stort antal personer. Och aldrig torde en större brådska ha varit rådande ö Araslöfs gård än i dagarna närmast före det beramade bröllopet.

Under det att dessa förberedelser vidtoges färdades en ensam kvinna söderut genom landet. Hon var ännu ung och vacker om än hennes ansikte bar spår av sorger och lidanden. Som hustru till en svensk officer hade hon i många år fått sitta i rysk fångenskap, mången gång lidande umbäranden av varjehanda slag. En gång hade valet stått mellan henne och mannen angående frigivning, men hon hade ansett att maken kunde uträtta mera för fosterlandets väl än hon, varför hon också undergivet och ödmjukt stannat kvar medan mannen återvände till Sverige. Nu var fa-

dern död, nu hade hon återfått sin frihet och påskyndade nu färden för att nå maken innan denne länkade sina öden samman med en annan kvinna. Tiden var också dyrbar, och det gällde att påskynda färden så fort det usla väglaget och de dåliga skjutshästarna det tillläto.

Äntligen höll skjutsen sent en afton utanför det rikt upplysta slottet. En kammartjänare kom ut för att taga reda på vilken den främmande kunde vara. Denna frågade efter överste Staël von Holstein, som hon begärde att få tala vid. Betjänten upplyste henne emellertid om att det var bäst hon passade på en annan gång, emedan han icke denna afton stod till att träffa. Men hon var envis och förklarade att just denna afton ville hon med honom tala och ingen makt i världen skulle hindra henne att komma till tals med honom. Betjänten häpnade inför denna beslutsamhet och lovade att göra ett försök. Detta kröntes med

framgång, och en stund senare kunde han meddela att översten tog emot. Hon skyndade upp i någon av de magnifika salarna å Araslöf, där sammanträffandet nu ägde rum.

Man kan lätt förstå att den i krigets hårda skola annars fostrade och beprövalde översten dock häpnade översin—hustrus ankomst. Men det var i alla händelser bättre att det skedde nu än om det inträffat några dagar senare. Då skulle han ha drabbats av en gällande lags hårda bestämmelser. Det berättas emellertid att fröken Ridderschantz var den, som vid detta tillfälle var situationen mest vuxen. Hon skyndade in och slöt den främmande damen i sin famn, hälsande henne välkommen till sin gård. Godvilligt förklarade hon sig sedan besluten att träda tillbaka och bad att för framtiden få bli betraktad som en syster till fru Ingeborg. Och innan man den aftonen gick till vila lät fröken Ridderschantz framduka en kostlig måltid till den främmandes ära.

Historiskt bevisat är det visserligen icke, men sägnen uppger att på nyårsaftonen ankommo de inbjudna gästerna i akt och mening att deltaga i den bröllophögtidlighet, till vilken de blivit kallade. Den lilla slottskyrkan som ännu kvarstår, var rikligt upplyst, hovkapellet musicerade och alla sutto väntande på brudparets ankomst. Då berättas det att å den mattbelagda gånge framsteg med sakta gravitetiska steg brudgummen ensam och allena, men efter honom kommo tvänne kvinnor, båda i dyrbara dräkter, men ingendera klädd som brud. Den ena av dessa var fröken Ridderschantz, men vilken

den andra var visste ingen. Förvåningen var stor bland de närvarande, och ingen kom sig för att säga ett ord. Men när musiken tystnat hörde man den närvarande prästen förkunna att han å fröken Ridderschantz' vägnar ville till brudgummen överlämna hans som död anseddä maka, vilken efter mångårig fångenskap helt plötsligt återkommit för att fortsätta det äktenskap, som förut under så ledsamma förhållanden blivit avbrutit. Och så nedkallade han Herrens välsignelse över de båda makarna. Musiken spelade åter, och man återvände till slottet där en ståtlig middagsmåltid avåts, varefter dansen pågick hela natten. Och var och en som varit med på denna festlighet säges därav ha fått ett minne för livet. Alla hade beundrat den sinnes närvaro, som präglade fröken Ridderschantz, vars hela uppträdande icke buri det minsta spår av bitterhet eller missräkning utan tvärtom präglats av glädje och beslutsamhet. Kommendanten återvände så till Kristianstad.

Ofta var emellertid fröken Ridderschantz deras gäst. Och det var icke heller länge emellan som översten gästade Araslöf. År 1733 blev han utnämnd till kommandant i Kalmar, en utnämning som året därpå kompletterades med landshövdingebefattningen. Samtidigt blev han, som några år förut upphöjts i friherrligt stånd, utnämnd till generalmajor och överkommendantens flyttning till Kalmar blev av nöden, men en skilsmässa mellan de båda kvinnorna skedde dock icke. Fröken Ridderschantz flyttade nämligen med till Kalmar, där hon allt emellanåt under läng-

re tider vistades. Under sommartiden var hon merendels hemma på sitt gods.

År 1750 utbyttes emellertid landshövdingestolen i Kalmar med den i Malmö. Han återbördades därmed till Skåne. Några år senare blev han också utnämnd till fältmarskalk. Han var, som synes, en man den där stadigt steg framåt på ärans trappa mot höga mål och betydande förtroendeposter.

År 1760 avled emellertid fru Ingeborg och blev under ömsesidig saknad av de efterlevande jordad. Efter det att fältmarskalken väntat änklingsåret ut, fullbordade han nu det äktenskap, som han nära trettio år förut stått i begrepp att ingå. Brudgummen var nu 76 år och bruden 60 år.

Bägge hade nu nått målet för sin långa längtan. Men sällheten blev icke av en mera varaktig beskaffenhet. Strax före julen 1763 avled nämligen helt plötsligt landshövding Staël von Holstein. Visserligen fick maken sitta vid hans dödsbädd och i den mån hon kunde förljuva hans sista stunder, men detta bidrog ingalunda till att skingra den sorg, som grep henne efter skilsmässan från den älskade. Hennes minnestecknare skriver, att "hon förgick till allas medömkan i tårar och skulle med nöje följt maken i graven. Anseende döden som en belöning för sin uppriktiga kärlek".

Själv avled hon först år 1787. Landshövding Georg Bogislaus Staël von Holstein med sina båda högförnåma fru- ar vilar sina i livets strapatser trötta ben i Färlöfs kyrka.

PEHR JOHNSON.

En medborgarskola.

Den 2 april började på Fogelstad Kvinnliga medborgarskolans första kurs. Det är fröken Elisabeth Tamms starka medborgerligt-sociala intresse som genom startandet av denna skola tagit sig ett nytt uttryck. Rektor för skolan är fröken Honorin^e Hermelin.

Det utgivna prospektet anger att skolan vill ge sitt bidrag i arbetet för att bakom vårt medborgarskap måtte bli självständiga och ansvarsfyllda människor; att den söker samla människor från olika arbetsfält och livsområden, från landsbygd och städer till gemensamma studier och ömsesidigt utbyte; att den vill lägga undervisning och studiearbete så att samband vinnes mellan handens, hjärnans och hjärtats arbete, mellan hemmets värld och samhället, mellan den enskilde och det allmänna.

Hittills äro två kurser planerade: en vårkurs på tre månader, 2 april—30 juni; en sommarkurs på tre veckor, 27 juli—15 augusti.

Vårkursen omfattar, utom sång, gymnastik, lek och idrott, praktiskt och teoretiskt arbete. Av det förra: sömnad, vävning, hemskötsel och hemmets bokföring; av det senare, sammanhållet i tre ämnesgrupper: modersmålet och dess litteratur; historia jämte medborgarskap; praktisk själskunskap och etik med hygien.

Sommarkursen följer i huvudsak samma linjer som vårkursen men är lagd på ett plan som kräver större mognad.

Ständiga lärare äro fröken Honorine Hermelin, fröken Ebba Holgerson, fr. Helena Rydqvist. Dessas undervisning kompletteras av lektionsserier av periodiska medarbetare, yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren, fru Anna Flygare-Stenhammar, lektor Emilia Fogelklou-Norlind, doktor Ada Nilsson, fröken Maj Sonden, fröken Herta Svenson, fröken Elisabeth Tamm m. fl.

Vårkursens avgift är 50 kr., inackorderingen 70 kr. pr månad; sommarkursen 150 kr. i ett för allt.

I "Mittens rike".

Ruth Nathorst har skickat ut en bok som heter — och handlar om — *Kinas kvinna i forntid och nutid*.

Den stängande kinesiska muren, som obevekligt kringgärdade det gamla "Mittens rike", är sedan länge borta, och den fjärran Österns förut så hemlighetsfulla land är tillgängligt för var och en som har ärende dit av ena eller andra slaget. Egenartat och främmande för oss européer är dock alltid även det nu öppna, sig skapande nya Kina. Mångtusenåriga traditioner leva där i väl befastad makt: revolutioner, störande dynastier, fläktarna av en demokratisk tid förmå trots allt inte mycket i första hand mot sekelgamla tankesystem, rasens i avstängdhet utpräglade särdrag och en urgammal stelnad kulturs bindande makt. Av utomordentligt intresse är emellertid varje trovärdigt dokument som framlägges just i denna tid därifrån, och när det som Ruth Nathorsts bok, byggd på personlig förtrohet med livet nu i Kina därtill förenar historisk tillbakablick på det gamla Kina, blir det så mycket värdefullare.

Det är, som bokens titel anger, en bestämd avskild del av kinesiskt liv som skildras, kvinnornas. Och det är framför allt av intresse att få denna fas fångad, ty på ingen annan punkt, även när det gäller Kina, kan nytt och

gammalt stå så hårt emot vartannat som i frågan om kvinnorna och deras förhållanden. Ned genom tusenden och tusenden år har dessas slavställning varit genomförd, på ett fullkomligt sätt symboliserad, faktiskt även direkt uppehållen, genom de insnörda stympade fötterna. Att det nu finnes kinesiskor av de högre bildade klasserna som gå fritt omkring på obundna friska fötter är en yttre företeelse som är av djupgående inre betydelse.

Konfucius' lära var att kvinnorna voro så olika männen som jorden himmelen. De voro "visserligen mänskliga väsen", men av en lägre grad än männen. Målet för deras fostran måste därför bli fullständig underkastelse aldrig förståndets uppövning eller utveckling. "Att ingen kunskap äga är kvinnans högsta dygd", säger denne religionsstiftare och tillägger att det är en naturlag att kvinnorna måste stå under männens uppsikt och icke tillåtas att äga en egen vilja. Skillnaden gäller ej heller endast detta livet, tillståndet i den andra världen var precis det samma som här och samma lagar rådde där som här. Kinesiskan kunde icke ha trösten att hoppas på en bättring för sig i ett annat liv, hon var och förblev av evighet den låga och underordnade varelse som det kinesiska samhället gjorde henne till.

Suggestionens makt är egentligen all-avgörande — särskilt lärorikt att komma ihåg när det doceras om att kvinnor duga av naturen ej till det eller det! Den lilla kinesiskan trodde snart nog själv att hon av naturlagar var förmenad att kunna eller vara det ena eller det andra. Att lära sig läsa och förvärva annan kunskap var en omöjlighet för en kvinna. En kvinnlig missionär fann en dag för många år sedan då en av de nu stora flickskolorna i Peking var i sin ringa begynnelse den lilla klassen av tre flickor upplöst i tårar. Hon ville veta vad som i all världen stod på, och under förtvivalde snyftningar kom det fram att de tre små flickebarnen gräto därför att de hade en lärare "som är så dum att han tror att flickor kan lära sig något ur böcker".

En annan missionär, som ville övertala en man att låta sin sondotter lära sig läsa, fick också till svar: "Ja, men kvinnor — de k u n n a i c k e lära sig det", och en annan kines avvände en liknande övertalning med att peka på en häst och fråga om missionären trodde att denna kunde lära sig läsa och skriva. På det nekande svaret härtill utbrast han triumferande att om man inte kunde lära en förnuftig häst att läsa, hur kunde man då vänta att göra det med en kvinna.

Det vanliga svaret när försök gjordes att intressera kvinnorna för att lära sig läsa var att "män läsa, men kvinnor arbeta".

En oerhörd skärpning av meningen om kvinnornas mindervärdighet i förhållande till mannen har förfäderskulten

verkat. Den härmed förbundna åskådningen är att man genom offer till förfädernas andar kan lindra den dödes bittra lott i skuggornas rike. Det är den dödes efterkommande som skall förrätta dessa offer å det förfädersaltare som finns i varje kinesiskt hem. Men då varje ung kvinna skall bortgiftas och således kommer att tillhöra en annan familj kan man ej i föräldrahemmet räkna på att hon i en framtid skall svara för offret till de avlidnas andar. Dottern har således av denna orsak inget värde för hemmet, och det är sorg och veklagan när en flicka födes, därför att hon ej, som sonen, blir en förfäderskultens upprätthållare inom det egna hemmet.

Men även ur ekonomisk synpunkt är den lilla flickan ytterst ovälkommen. Så fort hon är vuxen bör hon ju giftas bort, och familjen hinner inte få någon nytta av det arbete hon annars kunnat till dess fromma utföra. Men ingen hederlig familj vill heller usätta sin dotter för en sådan skam som att förbli ogift. Det skulle också vara omöjligt för henne att utanför föräldrahemmet försörja sig på hederligt sätt, ingen familj med självaktning skulle vilja ta en sådan kvinna i sin tjänst.

I Kina lever en stor del av landets befolkning vid svältgränsen. Under sådana förhållanden blir flickebarnets förekomst i en familj ofta ödesdiger. Man har inte råd till den tyngande bördan av en dotter, och lagen tillät också att man gjorde sig av med henne om man så behagade. Det enklaste sättet är att kasta ut det lilla barnet på åkern eller landsvägen, det kan också dränkas i en

balja eller närliggande vattendrag, eller också kan man strypa det eller begrava det levande.

Till hjälp för föräldrarna att göra sig av med de små flickebarnen sägas också de s. k. "småbarnstornen" ha blivit inrättade. De finnas alltjämt kvar på många platser och beskrivas som cirka tio fot höga, bakugnsliknande tegelstensbyggnader. På muren finnes en öppning ungefär så stor som ett litet barn, härigenom skulle den nyfödda lilla flickan skjutas in. När så ett nytt barn fördes in, föll det första ned på insidan och dödades i fallet, om hon ej ännu hunnit dö. Man slapp på så sätt att "direkt" döda sitt barn — en lättnad för ömma samveten! Emellertid lär det tvistas om "småbarnstornens" verkliga uppgift, på sina håll ger man före att de varit förvaringsplatser för döda småbarn av båda könen, vilka på grund av sin späda ålder ej varit berättigade till vanlig begravning.

Det torde vara omöjligt att fastslå i hur stor utsträckning flickebarnsmord förekommit i Kina. En engelsk kvinnlig missionär försökte i slutet av förra århundradet att efterforska saken. Hennes förfrågningar hos sina egna kinesiska frubekanta resulterade i att hon kunde konstatera att dessa, 160 kvinnor vid denna tidpunkt alla över 50 år gamla, hade sammanlagt fött 631 söner och 538 döttrar till världen. Enligt deras egen uppgift hade de sammanlagt bragt 158 flickor, men ingen enda son, om livet. Men som flera av dem hade dödat tre, t. o. m. fyra barn,

så menar denna engelska att antagligen var antalet dödade flickor i dessa fall betydligt större än det ovan angivna. Emellertid torde mordena ha stått i direkt samband med de rent epidemiska tider av svår nöd som förekommit i den provins där dessa kvinnor levde.

(Forts.)

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Boråskretsen sammanträdde till årsmöte den 4 mars å Högre flickskolan under fru Leonora Odenerants' ordförandeskap. Vid förrättat val utsågos ånyo till ledamöter av styrelsen fru Leonore Odenerants, ordförande, fröken Valborg Carlström, vice ordförande, fru Ingrid Carlbaum, sekreterare, fru Sara Lapidus, kassaförvaltare, samt fru Hanna Kindstrand och fru Elisabeth Bohlin. Till revisorer återvaldes fru Dagmar Borg och föken Ebba Nilsson med fröknarna Ruth Carlström och Elsa Andersén som suppleanter. Efter förhandlingarna gemensam tesupé varpå följde samkväm.

Göteborgskretsen hade den 21 februari ett offentligt möte å K. F. U. M:s stora sal, varvid fru Ester Lutteman talade över ämnet *Kvinnoideal förr och nu*.

Kretsens årsmöte, som på grund av mellankommande hinder ej kunnat hållas i februari, ägde rum å Göteborgs Idun den 7 mars.

Sedan styrelse- och revisionsberättelser upplästs och godkänts förrättades val, varvid styrelsen och dess suppleanter omvaldes. Den utgöres av: fru Mary von Sydow, ordf., fröken Thyra Kullgren v. ordf., fru Astrid Levisson, sekr. och kassaförv., fröken Anna Lönnerblad och fru Lilly Kjellberg. Suppleanter äro: fru Klara Wijkander och fröken Nanny Lindström. Revisorerna, fru Märta Wallenius och fröken Frida Hjertberg, omvaldes likaså. Man beslöt

att av årsavgifterna avsätta 10 öre pr medlem och att den på detta sätt åstadkomna summan vart femte år skulle överlämnas till länets stipendiefond. Efter förhandlingarna tesupé och under det därpå följande samkvämet sång till luta av fru Blenda Lembke.

Hälsinborgskretsen sammanträdde den 7 mars å klubblokalen, varvid fröken Wivi Krusenstjerna höll ett av skioptikonbilder belidsagat föredrag, över Passionsspelen i Oberammergau. Tesupé samt sång av fröken Signe Lundberg med fru Ragnhild Schlyter vid pianot.

Den 18 mars var möte med föredrag av ordföranden i Kvinnliga kontoristföreningen i Stockholm, fröken Edith Lindblom, över ämnet Pensionering av privatanställda anordnat, vartill inbjudits affärsanställda m. fl.

Under den därpå följande diskussionen framkom önskemålet att en kommitté borde tillsättas för att samla intresset inom kåren för bildandet av en pensionsförening för affärsanställda.

Den 23 mars hölls den första föreläsningen av den serie sådana rörande möbelstilar, som kretsen anordnat för våren. Föreläsare var museintendenten F. Mårtensson; kursen har samlat ett 100-tal deltagare.

Den 28 mars talade personkonsulenten Signe Fredlund, Malmö, om Socialt arbete i fabriker.

Jönköpingskretsen höll den 17 mars sitt årsmöte å Margaretaskolan under ordförandeskap av v. ordf. fröken Emma Aulin.

Vid förrättat styrelseval omvaldes fru Tyra Schartau, ordf., fröken Emma Aulin, v. ordf., fru Anna Ljungberg, sekr., fröken Ellen Schånberg, kassör, fruarna Gerda Roempke, Signe Sörensen, Alma Weinberg, Anna Hall och fröken Elsa Pehrsson samt nyvaldes fru Elsa Andersson efter fru Elin Neuman, som avflyttat från staden. Kretsen beslöt utöka styrelsen med en ledamot, och därtill utsågs fröken Bertha Hedénstjerna i sin egenskap av ledamot i den nämnd som handhar Jönköpings läns stipendiefond. Till revisorer omvaldes fru Clara Lindell och nyvaldes fröken Clary Wahlstén och till

deras suppleanter omvaldes fröken Anna Bergstrand och nyvaldes fru Anna Hiller.

Sedan de stadgeenliga ärendena entledigats höll fröken Elsa Pehrsson föredrag om Den nya lösdrivarelagen. En livlig diskussion följde och därpå samkväm med sång av fröken Leijonmarek och musik av friherrinnan Leijonhuvud; till sist tesupé.

Karlstadkretsen hade den 16 mars årsmöte i Grand Hotells festsal. Sedan års- och revisionsberättelser upplästs och decharge beviljats styrelsen förrättades val. Den gamla styrelsen omvaldes med acklamation: fruarna Hellberg, Gardell, Kleve, Lovén, fröken Signe Löfgren, ordinarie medlemmar; doktor Gulli Pauli och fröken Stina Mide, suppleanter; liksom fru Gerda Olsson och fru Anna Andersson till ordinarie revisorer med fröken Thyra Freding och fru Ruth Lilius som suppleanter. Styrelsens medlem i stipendieinstitutionens förtroendenämnd för Värmlands län blev fru Gerda Hellberg.

På årsmötesförhandlingarna följde föreställning av "bagatellen i en akt" Fyra generationer, därpå supé och samkväm.

Kristinehamnskretsens styrelse har konstituerat sig med fru Gertrud Lundberg som ordförande, fru Disa Nordenfelt, vice ordförande, fru Augusta Ekblom, sekreterare, och fru Bettan Malmberg, kassaförvaltare.

Malmökretsen sammanträdde den 19 mars under fru E. Quensels ordförandeskap varvid fröken Edith Linblom, ordförande i Kvinnliga kontoristföreningen i Stockholm, talade om Pensionsförhållanden inom kåren. Efter föredraget bildades en kommitté med syfte att intressera kontorsanställda i Malmö för att bilda en pensionsförening. Till funktionärer i kretsens styrelse ha valts: ordförande fru Elisabeth Quensel, vice ordförande fru Lina Gren-Nilsson, sekreterare fröken Anna Eurenus, kassaförvaltare fru Oliva Selmer; till mötesvärdinnor fruarna Ada Hultgren och Magnhild Björkvall, med fröken Elisabeth von Platen som biträdande mötesvärdinna.

Umeå kretsen har vid hållet årsmöte omvalt till medlemmar av styrelsen fru S. Hallström, ordf., fru E. Grafström, v. ordf., fröken A. Hörnell, sek., fröken I. Öquist, skattmästare, samt fruarna B. Ringstrand, F. Bergström och G. Forsberg. Revisorer: fruarna A. Gillberg och E. Lindgren samt suppleanter fröken F. Holmberg och fru Rydquist.

Västeråskretsen hade den 9 mars konstituerande möte å Flickskolan, varvid stadgar antogs och val av styrelse förättades. Till ordförande valdes fru Ingrid Nordström, v. ordf. fru Elisabeth Fjellander, sek. fru Hildegard Kallstenius och skattmästare fröken Eva Fernquist samt fru Elsa Elvius och fröknarna Anna Löfgren och von Essen. Revisorer blevo fruarna Augusta Rubenius och Anna Rohnström med fruarna Ingrid Thyresson och Astrid Granér som suppleanter.

Sammanträdet avslutades med ett föredrag om Fredrika Bremer av fröken Löfgren, sång och musik.

Örebro kretsen höll den 11 februari årsmöte i Risbergska skolan. Styrelsen omvaldes och består af fru A. Palmberg, ordf., fröken A. Arvedson, vice ordf., fru S. Lundgren, sek., fru E. Karlsson, kassaförvaltare samt fruarna E. Lind, H. Larsson, N. Hainer och

fröken Elin Lindh. I stället för fru A. Widén, som av sagt sig uppdraget, invaldes fröken S. Gillnér. Revisorerna, fröknarna G. Blomkvist och S. Håkansson med fröknarna M. Wahlberg och E. Öhrström till suppleanter, omvaldes. Till ombud i "Mors dags"kommittén omvaldes fruarna H. Larsson och M. Eklund med fru E. Nilsson och fröken S. Gillnér som suppleanter. Till kretsens ombud vid förbundsmötet utsågos fru A. Palmberg och fröken A. Arvedson samt till representant i stipendienämnden fru S. Lundgren. Kretsen har under året haft sex ordinarie möten och dessutom ett par extra samkväm. Föredrag tillgängliga för allmänheten ha anordnats, och föredragshållarna varit fröknarna I. v. Plomgren, E. Lundgren, M. Widegren och Ax. Thorstenson samt fru Alma von Porat i ämnen som beröra förbundets intressen. Kurser i engelska språket för vuxen kvinnlig ungdom ha pågått under året, likaså litteraturaftnar i två serier. Två bokcirkklar omfattande nyare skönlitteratur ha bildats bland medlemmarna.

En ny uppgift för föreningens verksamhet diskuterades vid årsmötet, nämligen en upplysningsbyrå angående yrkesval och utbildningsmöjligheter m. m. till den kvinnliga ungdomens tjänst, och man hoppas att inom kort i anspråklös form begynna en dylik verksamhet.

Föreningens medlemmar uppgå till ett 80-tal och kassan balanserar med kr. 1,391:37.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5:50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{12}$ år kr. 6:50; $\frac{1}{6}$ år kr. 3:50; $\frac{1}{4}$ år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm. Redaktions-tid: tisdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62.

JOHANNA BRUNSSONS VÄVSKOLA

Kurser för utbildning av

Vävlärarinnor, Arbetsförestånderskor, Yrkesväverskor, Hemvävning

Tel. 133 63. Skola o. försäljning: KUNGSGATAN 70, Stockholm Tel. N 437

**Hygieniska sängkläder,
Ottomaner & Kuddar,
Täckan & Filtar,**

alla sängkläder tillverkas å egen verkstad

Lenn Svanson STOCKHOLM
Stora Nygatan 5

A. OLSSON
BLOMSTERHANDEL
KLARABERGSGATAN 23

Allm. Tel. Norr 564 Riks Tel. 8987

*FÖRSTKLASSIGA VAROR!
SMAKFULLT ARBETE!
BILLIGA PRISER!*

REKOMMENDAS

Fru Emilie Elmenhoff

Klinik för hårets och hudens vård

M A L M Ö

Regementsgatan 16 — Telef. 4646

Manicur- & Damfrisersalongen
(Fläkta Örn's Parfymeri)

M A L M Ö

Hamngatan 4 — Telef. 7546

“La Fleuriste”

M A L M Ö

Gustav Adolvs torg 8 B - Tel. 47 41

Blommor, Kransar

Specialitet:

Brudbuketter — Bordsdekorationer

A.-B. John V. Löfgren & C:o

Kungl. Hovleverantör

Riks 429 Fredsgatan 3 Stockholm A. t. N. 5048

Sverges äldsta, största och
bäst renommerade *specialaffär* i
Siden- och Ylle-
klänningstyger

Prover till landsorten sändas *gratis*
och *franco*

I N N E H Å L L. 9

Den nya danska äktenskapslagen.

Fru och Fröken.

Washingtonkongressen.

Kringblick.

Skånska prinsessan. II. Av Pehr Johnsson.

I "Mittens rike".

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Ett synnerligen slitstarkt och hållbart ullgarn:

*M*erinos supérieur
— Laine à Tricoter —

för stickning och virkning. Nystan om 50 gram.

Garnet finnes i svart samt ljusare och
mörkare grå, bruna och brunrå melanser.

77 öre
pr nystan.

OTTO ELMGRENS A.-B.

STOCKHOLM: LILLA NYGATAN 29